

находится в стадии завершенности формирования ее теоретических основ. Автор приходит к выводу, что в последние годы судебная психолого-лингвистическая экспертиза в Украине стала крайне востребованной. Для того, чтобы на высоком научном и методологическом уровне проводить психолого-лингвистический анализ материалов, предоставлять обоснованные, аргументированные ответы на поставленные перед экспертами вопросы, эксперт не должен ограничиваться рамками алгоритмов исследования, используемыми в традиционных психологических и лингвистических экспертизах. Комплексный объект исследования требует адекватных ему подходов и методов, активного использования информации, полученной в смежных областях знаний.

Ключевые слова: уголовное производство, судебная экспертиза, объект экспертизы, комплексная психолого-лингвистическая экспертиза.

Gora I., Khodanovych V. Current Problems of Expert Study of Verbal Message Containing Information of Extremist Nature. The article focuses on the establishment and development of linguistic expertise as a new type of expertise, the main task of which is investigation of verbal message containing information of extremist nature, determining some peculiarities of complex psychological-linguistic investigation of the matter. At present forensic-linguistic expertise as an independent kind of expertise, which falls into the category of forensic-verbal, is at the stage of completeness of forming theoretical basis. The author concludes that this kind of expertise has become quite popular in Ukraine recently. To carry out the psychological-linguistic analysis of the materials at high scientific and methodological level, to give well-grounded answers to the assigned tasks an expert should not limit himself to the framework of algorithms of investigation used in traditional psychological-linguistic expertise. Complex object of study requires adequate approaches and methods, as well as reference to the related fields of knowledge to obtain necessary information.

Key words: criminal proceeding, forensic expertise, object of expertise, complex psychological-linguistic expertise.

УДК 343.1(477)

О. Кваша, І. Ізай

Система кримінально-правової протидії втручання в діяльність працівників правоохоронних органів

У статті досліджуються питання диференціації кримінальної відповідальності за втручання в діяльність працівників правоохоронних органів. За результатами дослідження визначено поняття системи кримінально-правової протидії втручання в діяльність працівників правоохоронних органів, встановлено зв'язки між складовими елементами такої системи та виявлено недоліки її законодавчої побудови в частині відсутності конкретизації окремих понять, таких як «втручання», «вплив у будь-якій формі». На підставі отриманих результатів сформульовано пропозиції по вдосконаленню ст. 343 КК України.

Ключові слова: втручання, працівник правоохоронного органу, система, кримінально-правова протидія, кримінально-правова кваліфікація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Відповідно до положень ч. 2 ст. 19 Конституції України органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Зазначене конституційне положення знайшло своє відображення ст. 8 Закону України «Про Національну поліцію», що визначає основні положення принципу законності, яким керується у своїй діяльності Національна поліція та інші правоохоронні органи.

З огляду на правовий статус працівників правоохоронних органів та специфіку покладених на них завдань, таких як: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності та інші, у законодавстві встановлені спеціальні повноваження цих органів, включно із правом на застосування фізичної сили, спеціальних

засобів і вогнепальної зброї для забезпечення виконання законних вимог. Підстави та порядок застосування цих засобів чітко регламентовані законодавством.

Водночас, виконання визначених завдань працівниками правоохоронних органів обумовлює необхідність забезпечення належної охорони їх діяльності за допомогою кримінально-правових засобів, зокрема шляхом виокремлення спеціальних кримінально-правових норм, в яких проведена диференціація кримінальної відповідальності за вчинення суспільно небезпечних діянь стосовно працівників правоохоронних органів у зв'язку із виконанням останніми наданих їм законодавством повноважень.

Тому дослідження статей Особливої частини КК України, в яких здійснена диференціація відповідальності за різновиди втручання в діяльність працівників правоохоронних органів, визначення системних зв'язків та ознак між такими кримінально-правовими нормами, надає можливість визначити поняття системи кримінально-правової протидії втручання в діяльність працівників правоохоронних органів, з'ясувати ознаки цілісності та повноти такої системи, виявити недоліки та прогалини законодавчого регулювання у цій сфері та надати пропозиції для удосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність на основі системного підходу.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблемним питанням кримінально-правової протидії втручання в діяльність працівників правоохоронних органів, її системи, присвячені праці таких науковців як: М. І. Бажанов, Є. М. Блажівський, П. І. Гришаєв, П. Ф. Гришанін, Д. Ю. Гуренко, І. І. Давидович, Ю. П. Дзюба, Л. В. Дорош, О. О. Дудоров, І. М. Залялова, Я. І. Карапейчик, В. А. Клименко, В. О. Навроцький, В. І. Осадчий, Г. Ф. Поленов, В. В. Притула, В. В. Сташис, І. М. Чуб, та інші. Проте не було предметом окремого дослідження визначення системи кримінально-правової протидії втручання у діяльність правоохоронних органів та з'ясування достатності та повноти кримінально-правових засобів такої протидії для забезпечення ефективного виконання працівниками правоохоронних органів покладених на них завдань.

Мета і завдання статті. Метою цієї статті є визначення системи кримінально-правової протидії втручання у діяльність правоохоронних органів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Насамперед, слід зазначити, що з'ясування системи кримінально-правових засобів протидії втручання у діяльність правоохоронних органів дозволяє виокремити складові частини такої системи, встановити їх зв'язки між собою та визначити проблемні питання, пов'язані із цілісністю такої системи, виявити прогалини та недоліки у правовому регулюванні у цій сфері. Як зазначає Н. М. Оніщенко, «використання системного методу в юридичній науці обумовлене загальною потребою аналізу й узагальнення складних соціально-правових явищ з урахуванням особливостей не тільки самого предмету дослідження, а й цілого ряду супроводжуючих понять, які впливають на всю систему розвитку певного явища» [1, с. 19]. Також під час аналізу кримінально-правових інститутів доцільно застосовувати системно-структурний підхід, який вирішує дискусію щодо можливості існування безструктурних систем і безсистемних структур, а також відбиває сутність дослідження складних об'єктів, забезпечує його всебічність і повноту [2, с. 12].

Система кримінально-правової протидії втручання у діяльність працівника правоохоронного органу визначена у окремих статтях розділу XV Особливої частини КК України та заснована на особливостях його правового статусу, що визначається у статтях Закону України «Про Національну поліцію» щодо поліцейських, а також іншими законами. Так, зокрема у ч. 6 ст. 62 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що втручання в діяльність поліцейського, перешкоджання виконанню ним відповідних повноважень, невиконання законних вимог поліцейського, будь-які інші протиправні дії стосовно поліцейського мають наслідком відповідальність відповідно до закону. Згідно положень ч. 7 ст. 62 цього закону, правопорушення щодо поліцейського або особи, звільненої зі служби в поліції, її близьких родичів, вчинені у зв'язку з його попередньою службовою діяльністю, мають наслідком відповідальність відповідно до закону. Цим законом є, зокрема, і закон про кримінальну відповідальність. Щодо інших законів України, що визначають основи захисту нормальної діяльності працівників правоохоронних органів, слід зазначити, що відповідно до положень ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23.12.1993 року № 3781-ХІІ «Правоохоронні органи – органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [3]. Таким чином, у законодавчих актах, що визначають правовий статус

вищенаведених органів, містяться загальні положення про відповідальність за втручання у їх діяльність.

На нашу думку, аналіз кримінально-правових норм за критерієм їх приналежності до забезпечення протидії втручання у діяльність правоохоронних органів дає можливість: 1) визначити особливості системного підходу до кримінально-правової протидії окремим різновидам втручання у діяльність правоохоронних органів; 2) визначити та встановити складові елементи цієї системи.

Визначаючи родовий об'єкт розділу XV Особливої частини КК України І. М. Завялова зазначає, що «зміст родового об'єкта втручання в діяльність працівника правоохоронного органу становлять суспільні відносини, що забезпечують авторитет органів державної влади, місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Під авторитетом органів державної влади, місцевого самоврядування та об'єднань громадян пропонується розуміти суспільні відносини, що регулюють такий спосіб загальносуспільного влаштування, при якому визнаються символи держави і права носіїв влади регламентувати норми поведінки інших людей та забезпечувати їх виконання» [4, с. 6]. Слід наголосити, що відповідний розділ Особливої частини КК України у 2015 році доповнено окремими статтями, що забезпечують кримінально-правову охорону діяльності журналістів, що збільшило кількість видових об'єктів, які виділяються із родового об'єкта.

На нашу думку, одним із таких видових об'єктів є порядок нормального здійснення повноважень працівниками правоохоронних органів. У відповідності до виокремлення видового об'єкта, до злочинів, що встановлюють відповідальність за втручання у діяльність працівників правоохоронних органів, можна віднести злочини, передбачені у ст. 343 КК України (втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, працівника державної виконавчої служби) як загальна норма та окремі статті, що регулюють відповідальність за певні форми (способи) такого втручання, зокрема: ст. 345 КК України (погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу); ст. 347 КК України (умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу); ст. 348 КК України (посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця).

Поняття «втручання», використане законодавцем у назві ст. 343 КК України, містить ознаки наскрізного поняття, що зустрічається у багатьох статтях Особливої частини КК України. У науці кримінального права обґрунтована позиція про те, що наскрізні правові поняття мають охоплювати однаковий зміст, що сприяє їх системному тлумаченню та правильному застосуванню. Є. О. Письменський зазначає, що «наскільки юридичні формулювання логічно пов'язані та послідовні, конкретні й повні, чітко визначені та зрозумілі правозастосовцю, настільки правильним, однаковим і відповідним «духові» закону буде його застосування» [5, с. 104].

Аналіз норм, які містять поняття «втручання» у певну діяльність вказує на їх різний зміст. Так, втручання у ч. 1 ст. 343 КК України розкривається у диспозиції статті та визначене як вплив у будь-якій формі. При цьому у ст. 344 КК України втручання визначається як незаконний вплив у будь-якій формі, у ст. 376 КК України використане поняття втручання в будь-якій формі, що очевидно означає вплив, у ст. 376-1 КК України у назві цієї статті використане поняття «незаконне втручання». У ст. 397 КК України «Втручання в діяльність захисника чи представника особи» втручання визначається як вчинення в будь-якій формі перешкод до здійснення правомірної діяльності.

У назві та диспозиції ст. 343 КК України законодавець визначив різні за обсягом поняття. Так, у назві встановлено поняття «втручання», а у диспозиції ч. 1 ст. 343 КК України – «вплив». В одному із науково-практичних коментарів до КК України зазначено, що: «за статтею 343 КК України вплив може полягати в умовлянні, шантажуванні потерпілого, погрозі відмовити у наданні законних благ, а також у будь-якій іншій формі впливу. Незаконність впливу означає, що такі дії у разі їх виконання потерпілим суперечитимуть відповідному закону чи підзаконному актові» [6, с. 768]. Варто зазначити, що зміст поняття «втручання» для кваліфікації за ст. 343 КК України може бути частково конкретизований шляхом виключення форм втручання, визначених у диспозиціях статей 345, 347, 348 КК України, оскільки за різновидами форм втручання у діяльність працівника правоохоронного органу система цих злочинів поділяється на складові елементи. Водночас, це не вирішує питання відсутності визначення форм втручання, за які настає відповідальність у ст. 343 КК України і саме в цій частині виокремлена нами система цих злочинів не є цілісною, адже закон не встановлює чіткі критерії розмежування злочинних та незлочинних дій у ст. 343 КК України.

На думку В. П. Тихого, «норми кримінального права з їх точними і вичерпними ознаками складів злочинів та встановленими видами і межами покарань гарантують людей від необґрунтованого притягнення до кримінальної відповідальності» [7, с. 492]. Слід зазначити, що використання законодавцем оціночних понять для визначення поняття «втручання» як впливу на діяльність у будь-

якій формі, не дає можливості з'ясувати питання про наявність чи відсутність в конкретних діях особи ознак такого діяння, що може призвести до встановлення ознак об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого у ст. 343 КК України у тих випадках, коли відповідне діяння не повинно визнаватись кримінально-караним. Аналіз статей розділів Особливої частини КК України, що оперують поняттям «втручання» вказує на те, що в усіх випадках йдеться про вчинення перешкод у належній діяльності потерпілого, або ж вчинення таких дій змушує до прийняття потерпілим протиправних рішень, тобто за відсутності правових підстав для їх прийняття або з порушенням встановленого порядку. Мета може бути різною та визначається виходячи із завдань, які виконує на професійній основі та чи інша особа.

Крім цього, в аспекті співвідношення співвідношення понять «втручання» та «вплив» слід звернути увагу на позицію В. О. Навроцького, який зазначає, що «під втручанням розуміють дії, завдяки яким особа стає учасником чужої для неї справи, вплив на поведінку інших осіб, участь у справі з метою зміни її ходу» [8, с. 547]. Таким чином науковець визначає, що вплив є лише одним із різновидів втручання. Також Є. М. Блажівський зазначає, що використання терміна «втручання в діяльність» у чинному КК України характеризується такими особливостями: цей термін використовується для позначення протиправних посягань на нормальну діяльність осіб, які діють від імені та/чи в інтересах держави; позначає лише активну поведінку; позначає лише умисну поведінку суб'єкта [9, с. 8].

Таким чином, оскільки оціночне неконкретизоване поняття застосоване у простому складі злочину (ч. 1 ст. 343 КК України), вважаємо що це ставить під сумнів критерії криміналізації втручання у діяльність працівника правоохоронного органу. При цьому, ми підтримуємо позицію М. Г. Жилкіна, який пропонує уникати використання оціночних понять в основних складах злочинів, розширюючи при цьому сферу їх включення у кваліфіковані та особливо кваліфіковані склади злочинів [10, с. 78].

З метою конкретизації об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого у ч.1 ст. 343 КК України, пропонуємо викласти диспозицію цієї статті у такій редакції: «Втручання у діяльність працівника правоохоронного органу, працівника державної виконавчої служби з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися прийняття незаконного рішення». Така редакція диспозиції ч. 1 ст. 343 КК України надасть можливість врахувати ті форми втручання у таку діяльність, що не обмежуються лише впливом у різних формах, а й неправомірною участю у діяльності, яку уповноважений здійснювати лише працівник правоохоронного органу. Також наведені зміни сприятимуть уніфікації термінології, що застосовується в Особливій частині КК України.

Про доцільність зазначених змін свідчить і судова практика. Так, до прикладу, вироком Шевченківського районного суду м. Чернівці від 13.01.2009 року ОСОБА_2 засуджено за вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 343, ч. 2 ст. 345 КК України за вчинення таких дій: Близько 05.00 год. працівники БПС при УМВСУ в Чернівецькій області прибули на виклик до місця вчинення хуліганських дій і після розмови з потерпілим ОСОБА_3 запропонували підсудним пройти до службового автомобіля. Під час цього дружина ОСОБА_2 захищаючи свого чоловіка, будучи у стані алкогольного сп'яніння почала виражатися нецензурною лайкою на адресу працівника міліції, на що останній повідомив їй про її затримання і необхідність слідування до службового автомобіля. В цей час підсудний ОСОБА_2, перешкоджаючи затриманню дружини, почав виражатися на адресу працівника міліції брутальною лайкою, намагався вивільнити свою дружину, схопив інспектора БПС за ліву руку і завдав удар правою рукою по спині. Після цього до нього був застосований прийом «Загин руки за спину» і ОСОБА_2 було затримано [11]. Слід зазначити, що судом не визначено, які дії засудженого становили втручання у діяльність працівника міліції за ст. 343 КК України, разом з цим, як слідує з вироку, засуджений зблизився з працівником міліції та застосував фізичну силу, що підлягає кваліфікації за ст. 345 КК України.

Слід зазначити, що згідно даних судової статистики за ч. 1 ст. 343 КК України за останні три роки засуджено лише 4 особи, щодо 5 осіб закрито провадження із звільненням від кримінальної відповідальності у зв'язку із дійовим каяттям (2) та зміною обстановки (3) [12]. Ці дані свідчать про те, що невизначеність поняття «втручання» ускладнює кримінально-правову кваліфікацію за ч. 1 ст. 343 КК України. Актуальність зазначених змін обумовлена і ситуацією в державі за останній час, коли у багатьох випадках окремі громадяни, представники громадських організацій, здійснюючи діяльність щодо допомоги правоохоронним органам у підтриманні правопорядку не рідко також перешкоджали їх діяльності або ж добивалися прийняття незаконних рішень саме у формі неправомірної участі у здійсненні діяльності працівника правоохоронного органу.

Окремо слід зазначити, що у ст. 343 КК України встановлено відповідальність за діяльність працівника правоохоронного органу, яка здійснюється у відповідності до встановлених спеціальним законодавством вимог. Так, згідно ч. 2 ст. 62 Закону України «Про Національну поліцію» законні вимоги поліцейського є обов'язковими для виконання всіма фізичними та юридичними особами, а у розділі V цього Закону (поліцейські заходи) визначено чіткі підстави та порядок застосування поліцейських заходів, які визначають порядок діяльності працівників правоохоронних органів. Під час кваліфікації за ст. 343 КК України питання дотримання вимог Закону України «Про Національну поліцію» з боку відповідного працівника, у діяльність якого було вчинено втручання, також має перевірятися.

Аналіз кваліфікованих та особливо кваліфікованих складів злочинів, що входить до системи злочинів, що забезпечують кримінально-правову протидію втручання у діяльність працівників правоохоронних органів надає можливість встановити, що система кримінально-правової протидії цим злочинам побудована із урахуванням диференціації кримінальної відповідальності по вертикалі в залежності від таких кваліфікуючих ознак як: 1) настання суспільно небезпечних наслідків втручання: а) перешкоджання запобіганню злочину чи затриманню особи, яка його вчинила (ч. 2 ст. 343 КК України); б) заподіяння працівникові правоохоронного органу чи його близьким родичам побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень (ч. 2 ст. 345 КК України); в) загибель людей чи інші тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 347 КК України); 2) вчинення злочину спеціальним суб'єктом – службовою особою з використанням свого службового становища (ч. 2 ст. 343 КК України); 3) спосіб вчинення злочину – підпал, вибух або інший загальнонебезпечний спосіб (ч. 2 ст. 347 КК України).

У ч. 3 ст. 345 КК України встановлено особливо кваліфікований склад цього злочину за ознакою заподіяння тяжкого тілесного ушкодження. Також у ч. 4 цієї статті встановлюється відповідальність за погрозу або насильство щодо працівника правоохоронного органу, вчинене організованою групою.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Враховуючи наведене, вважаємо, що система кримінально-правової протидії втручання у діяльність працівника правоохоронного органу є складовою частиною системи кримінально-правової протидії втручання у порядок здійснення діяльності органів державної влади. При цьому поняття цієї системи може бути визначено як впорядкована сукупність взаємопов'язаних між собою норм, передбачених у розділі XV Особливої частини КК України (статті 343, 345, 347, 348 КК України), що утворюють цілісну єдність кримінально-правової протидії втручання у діяльність працівника правоохоронного органу.

Така система за ознакою різновиду форм втручання у діяльність працівників правоохоронних органів складається із загальної норми (ст. 343 КК України) та окремих спеціальних норм (статті 345, 347, 348 КК України) та спрямована законодавчо забезпечити протидію втручання у діяльність працівника правоохоронного органу такими засобами: шляхом диференціації кримінальної відповідальності за вчинення окремих форм втручання у діяльність працівника правоохоронного органу; виокремлення кваліфікованих складів цих злочинів за ознаками настання суспільно небезпечних наслідків, способу вчинення, вчинення злочину службовою особою; виокремлення особливо кваліфікованого складу злочину, передбаченого у ст. 345 КК України за ознакою його вчинення у співучасті у формі організованої групи; забезпечення у спеціальних статтях такої системи кримінально-правової охорони близьких родичів працівника правоохоронного органу у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків.

Отримані висновки сприятимуть подальшому дослідженню системних зв'язків складових елементів системи кримінально-правової протидії втручання у діяльність працівника правоохоронного органу.

Джерела та література

1. Оніщенко Н. М. Теоретико-методологічні засади формування та розвитку правової системи: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.01/ Оніщенко Наталія Миколаївна. – К., 2002. – 378 с.
2. Кваша О.О. Співучасть у злочині: сутність, структура та відповідальність. – автореф. дис. ... доктора. юрид. наук 12.00.08 / Кваша Оксана Олександрівна. – Київ, 2013. – 36 с.
3. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 року № 3781-XII (із змінами та доповненнями станом на 07.11.2015 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.
4. Завялова І. М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу. – автореф. дис. ... канд. юрид. наук 12.00.08 / Завялова Ірина Миколаївна. – Київ, 2007. – 20 с.

5. Письменський Є. О. Звільнення від покарання та його відбування: проблеми вдосконалення кримінального законодавства / Є. О. Письменський // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2011. – № 11. – С. 104-110.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – [5-те вид., переробл. і доповн.] / за ред. М.І. Мельника та М.І. Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2008. – 1216 с.
7. Тихий В. П. Кримінально-правова охорона прав і свобод людини і громадянина та підстава кримінальної відповідальності / В. П. Тихий // Теоретичні та прикладні проблеми кримінального права України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Луганськ, 20-21 травня 2011 р.). – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – С. 489-495.
8. Навроцький В. О. Кримінальне право України: Особлива частина: [курс лекцій] / Навроцький В. О. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 772 с.
9. Блажівський Є. М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність за кримінальним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Блажівський Євген Миколайович. – К., 2010. – 234 с.
10. Жилкин М.Г. Уголовно-правовая оценка последствий преступлений в сфере экономической деятельности // дисс. канд. юрид. наук. – М. – 2001. – 249 с.
11. Вирок Шевченківського районного суду м. Чернівці від 13.01.2009 року / справа №1-68/2009 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу з ЄДРСР: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/5000562>.
12. Офіційний веб-портал «Судова влада України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka.

Кваша А., Изай И. Система уголовно-правового противодействия вмешательству в деятельность работников правоохранительных органов. В статье исследуются вопросы дифференциации уголовной ответственности за вмешательство в деятельность работников правоохранительных органов. По результатам исследования определено понятие системы уголовно-правового противодействия вмешательству в деятельность работников правоохранительных органов, установлены связи между составляющими элементами такой системы и выявлены недостатки ее законодательного построения, а именно, отсутствие конкретизации отдельных понятий («вмешательство», «влияние в любой форме»). Установлено, что система уголовно-правового противодействия вмешательству в деятельность работника правоохранительного органа является составной частью системы уголовно-правового противодействия вмешательству в порядок осуществления деятельности органов государственной власти. При этом понятие этой системы может быть определено как упорядоченная совокупность взаимосвязанных между собой норм, предусмотренных в разделе XV Особенной части УК Украины (статьи 343, 345, 347, 348 УК Украины), которые образуют целостное единство уголовно-правового противодействия вмешательству в деятельность работника правоохранительного органа. С целью конкретизации объективной стороны состава преступления, предусмотренного ч.1 ст. 343 УК Украины, предложено новая редакция ее диспозиции. Эти изменения дадут возможность системно предотвратить вмешательство в такую деятельность работника правоохранительного органа.

Ключевые слова: вмешательство, работник правоохранительного органа, правоохранительная система, уголовно-правовое противодействие, уголовно-правовая квалификация.

Kvasha O., Izai I. System of Criminal-legal Counteraction to the Interference into the Activities of the Law-enforcement Authorities. The article considers the issues of differentiation of criminal responsibility for interference into the activities of the law enforcement officials. In accordance with the results of research the concept of system of criminal-legal counteraction to interference into the activities of the law enforcement authorities, relations between the constituent elements of this system and deficiencies in the legislature building have been clarified. The major shortcomings of the system concern the lack of specification of some concepts, such as «interference», «influence in any form». It has been found out that system of criminal-legal counteraction to interference into the activities of a law enforcement official is an integral part of the system of criminal-legal counteraction to interference into the activities of the state governmental bodies. Herewith the notion of this system can be defined as a coherent set of interrelated standards stipulated in section XV of the Special Chapter of the Criminal Code of Ukraine (articles 343, 345, 347, 348). These norms form a coherent unity of criminal-legal counteraction to interference into the activities of a law enforcement official. To specify the objective side of a crime provided for in Part I, art.343 CC of Ukraine it has been proposed to present dispositions of this article as follows: «Interference into the activities of the law enforcement authorities and state executive service employee aimed at obstructing the performance of the official duties or achieve adoption of illegal decisions». These changes provide an opportunity to

consider those forms of interference into such activity, which are not limited to the influence in various forms but involve illegal participation in the activities which only a law enforcement officer is authorized to carry out. The elaborated interpretation of the notion promotes the unification of terminology used in the Special Chapter of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: interference, a law enforcement official, system, criminal-legal counteraction, criminal-legal qualification.

УДК 343.985.7

О. Батюк

Використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, вчинених у пенітенціарних установах

Наукова стаття містить положення, в яких автор визначає поняття «спеціальні знання» що застосовуються при розслідування злочинів вчинених в пенітенціарних установах; характеризує форми спеціальних знань, що застосовуються при розслідування злочинів в пенітенціарних установах та пропонує шляхи удосконалення тактики їх застосування у формі провадження окремих криміналістичних експертиз. Автор доходить висновку, що поняття «спеціальні знання» у даний час носить дискусійний характер. На думку автора, при розкритті та розслідуванні злочинів, вчинених у пенітенціарних установах, спеціальні знання використовуються у двох формах: процесуальній і непроцесуальній. Основна мета застосування як процесуальної, так і непроцесуальних форм спеціальних знань у пенітенціарній установі полягає у своєчасному отриманні слідчим від експерта криміналістично значимої інформації, що дозволяє правильно обрати порядок, час і місце проведення гласних і негласних слідчих (розшукових) дій, підібрати склад учасників, науково-технічні засоби, обрати тактичні прийоми і правильно зорієнтуватися в обстановці, що склалася.

Ключові слова: злочин, пенітенціарна установа, спеціальні знання, криміналістичні експертизи.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблемам розкриття і розслідування злочинів вчинених в пенітенціарних установах у криміналістиці приділена не значна увага, однак результати наукових пошуків далеко не завжди є відомими широкому загалу практичних працівників та вчених у зв'язку з недосконалою організацією поширення наукових досягнень. Так, з матеріалами дисертаційних та монографічних досліджень має можливість ознайомитися лише обмежене коло практичних працівників і вчених, такий стан ускладнює використання науково обґрунтованих теоретичних положень і практичних рекомендацій, які містяться в таких рукописах та виданнях. Проте, необхідність використання спеціальних знань в умовах сьогодення викликає не аби який інтерес як на теоретичному рівні так і на емпіричному, особливо практичними працівниками правоохоронних органів які здійснюють діяльність з досудового розслідування злочинів що вчиняються в пенітенціарних установах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичну основу дослідження проблеми використання спеціальних знань склали фундаментальні роботи, Ю. П. Аленіна, В. П. Бахіна, В. Д. Берназа, Р. С. Белкіна, В. В. Бірюкова, В. І. Галагана, І. В. Гори, А. В. Іщенко, Н. С. Карпова, Н. І. Клименко, І. І. Когутича, О. Г. Колба, В. А. Колесника, В. О. Коновалової, І. І. Котюка, В. В. Лисенка, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, В. О. Образцова, М. В. Салтевського, А. В. Старушкевича, П. В. Цимбала, С. С. Чернявського, Ю. М. Чорноус, В. Ю. Шепітька, Б. В. Щура та інших вчених. Проте, зауважимо, що наукових досліджень які б розкривали питання використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів вчинених в пенітенціарних установах не має. Саме це визначає необхідність та актуальність такого дослідження.

Метою даної наукової статті є визначення поняття та характеристика форм застосування спеціальних знань при розслідуванні злочинів в пенітенціарних установах.

Відповідно до визначеної мети наукової статті, **завданнями** є: визначення поняття «спеціальні знання» що застосовуються при розслідування злочинів в пенітенціарних установах, характеристика